משניות מבוארות

מסכת סנהדרין פרק א

ב) מכות מלקות ארבעים חסר אחת לעוברי על לא תעשה, **בשלשה,** דכתיב (דברים כה, א) "ונגשו אל המשפט ושפטום", ואין עושים בית דין שקול, דילפי' בגמרא מקרא, שאם יתחלקו לחצאין אין כאן רבים, מוסיפין עליהם עוד אחד. **משום רבי ישמעאל אמרו** דמכות **בעשרים ושלשה,** דילפינן רשע דכתיב גבי מלקות (דברים כה, א) "והרשיעו את הרשע", מרשע דכתיב גבי מיתה (במדבר לה, לא) "אשר הוא רשע למות". **עבור החדש** קדוש החדש על פי ראיית עדים **בשלשה, עבור חמה** דשנה חמה יתרה לו שנת לבנה בעשרים ושנים יב"א שעות ו"ר"ל חלקים, וכשיתקבל מן הוספת בשלשים יום, מוסיף חדש אחר, והיא נקראת שנה מעוברת, שאין לעשות שנה שנים עשר חדש בעשרה ימים, דחדשים אתה מונה לשנה ולא ימים, ובלא תוספת חדש זה היה פסח בא לפעמים בחרף (דברים ט"ז) "שמור את חדש האביב", ולכן עושים שנה מעוברת כדי להשוות שנת השנה לשנת הלבנה, דקאמר אם תקופת ניסן נופלת באדר, או בתקופת עדין לא נתבשלו, צריך לעבר השנה ולעשות אדר שני, דצריך לעבורה **בשלשה** דיינים **דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר** עבור השנה **בשלשה מתחילין,** לראות אם יש להושיב בית דין על עבור שנה. אם אחד מן השלשה אמר צריך לישב ושנים אומרים אין צריך, אין יושבין, ואם אחד אומר אין צריך ושנים אומרים צריך. מוסיפין עוד שנים, **ונומרין בשבעה,** אם שלשה אומרין צריך מוסיפין עליהם עוד שנים שיהיו שבעה ומעברין השנה, ובגמרא דהני שלשה וששה ושבעה ברכת הכנים, דבראשון שלשה **תבות** ובשני חמשה ובשלישי שבעה. **נמצא בשלשה, מעברת השנה.** ג) **סמיכת זקנים** שסומכין יזדיהן על ראש פר הבעלם דבר על צבור שמביא הצבור, צריך להיות בשלשה דיינים (ויקרא ד, טו) "וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר", "זקני" שנים, ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהם עוד אחד. ויש מפקיעים סמיכת זקנים מנוי הדיינים, מלשון (במדבר כה, ז) "וימקו את ידיו עליו" דכתיב גבי מיתה לקנאי להיות סמוך איש מפי איש עד משה רבינו, **ונעריפת עגלה, בשלשה,** אם מצאו הרוג חוץ לעיר צריך להביא שלשה דיינים מבית דין הגדול שבירושלים שיסתדרו מקום הריגת החלל והעיר הקרובה מביאה עגלה ונורפין אותה בנחל, וצריך שלש, מדכתיב (ויקרא ד, טו) "וזקני העדה" ואין בית דין שקול. **דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר** סמיכת זקנים ונעריפת העגלה **בחמשה,** דכתיב (ויקרא ד, טו) "וסמכו זקני העדה", ואין בית דין שקול דכתיב "זקנים", "זקנים" שנים, ואין בית דין שקול, מוסיפין עוד אחד. **ונעשה יכמתו אליו לעיני הזקנים,** לשון (שם כה, ט) "ונעשה יבמתו אליו לעיני הזקנים", זקנים שנים, ואין בית דין שקול מוסיפין עוד אחד. **ונקשה קטנה** יתומה שהשאוה בה מאמה **ואמה** שלשה, **המאונין** שלשה, **בשלשה** דקל דתקון רבנן קנין דאוריתא תקון, דמן התורה אם קדושין מוספין בקטנה רק אם קדשה אביה. **נטע רבעי** פרות שנה רביעית לנטיעת האילן

מסכת סנהדרין פרק א

משניות מבוארות

נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע, שטרות שניהן פרועין. כיצד יעשו אלו שטמוהו שיורו. ישלשו. יכתבו שם אני אביו. ואם היו משלשים, דגם אבי אביהן שמוהו שוות.

נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע, שטרות שניהן פרועין. כיצד יעשו. ישלשו. יכתבו סימן. ואם היו משלשים, יכתבו כהן. האומר לבנו. שטר בין שטרותי פרוע וראיני יודע איזהו, שטרות כלן פרועין. נמצא לאחד שם שנים, הגדול פרוע והקטן אינו פרוע. המלוה את חברו על ידי ערב, לא יפרע מן הערב. ואם אמר על מנת שאפפרע ממי שארצה, יפרע מן הערב. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אם יש נכסים ללוה, בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר, הערב לאשה בכתבתה. שמא יעשו קונגיס על נכסים של זה ויחזיר את אשתו: ח המלוה את חברו בשטר, גובה מנכסים משעבדים. על ידי עדים, גובה מנכסים בני חורין. ערב היוצא לאחר חתום שטרות, גובה מנכסים בני חורין. מעשה בא לפני רבי שמעון בן גמליאל ואמר, גובה מנכסים בני חורין. אמר לו בן נגס, אינו גובה לא מנכסים משעבדים ולא מנכסים בני חורין. אמר לו, למה. אמר לו, הרי החולוק את אחד בשוק ומצאו חברו ואמר לו הבא לי, פטור. שמא יעשה חיב. אלא איזהו ערב שהוא חיב לו, שכן על אמונתו הלוהו. אמר רבי שמעון בן גמליאל, הרוצה שיחיכים, ישמוך בדיני ממונות. שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, שהן כמעין הנובע. שדיני ממונות שמקיר הם. והרוצה שיעשיר בדיני ממונות, ישמש את שמעון בן נגס.

מסכת סנהדרין

פרק א

מסכת סנהדרין הוא על דיני המשפטים, שהבית דין הגדול שבירושלים היו נקראים סנהדרין והיו בהן שבעים ואחד חכמים, וכל דבר הקשה בכל ערי ישראל שבסנהדרי קטנה שהיו בה עשרים ושלשה חכמים. היו מביאין לסנהדרי גדולה, והם מוסקין הדין. **א) דיני ממונות** הוא דקאמר, שבאו עדים ואומרים בקניני הודה לו שהוא חיב לו מנה, והלאותן **בשלשה,** ואפילו אינן מומחין, כדי שלא תגעל דלת בפני לוין, שאם יכפר הלוה ויצטרך מומחין ולא יימצא. נמצא אתה נועל דלת בפני לוין, **גזלות** כופר בפקדון **וחבלות** החובל בחברו שמשלם חמשה דברים, כל אלו דינן **בשלשה** מומחין, דכתיב (שמות כב, ח) "עד האלהים יבא", והיינו מומחין, ומדכתיב שלשה פעמים אלהים בפרשה שומרין יקלסין דברי שלשה מומחין. **נזק** אדם אי שור המועד שהזיקו **וחצי נזק** שמשלם שור תם שהזיק, וכן **תשלומי כפל** שמשלם גנב **ותשלומי ארבעה וחמשה** שמשלם הגוזל שור או שה וטבחו או מכרו, דיני כל אלו **בשלשה** מומחין. **האונס** נערה בתולה שמשלם קנס חמשים כסף, **והמפתה** לא רצה אביה שישאנה, **והמוציא** שם רע על בת ישראל. **בשלשה** שהם דיני ממונות שקיצור לשלם מאה כסף, **דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוציא** שם **רע, בעשרים ושלשה. מפני שיש בו דיני נפשות,** אם אמת היה וזנתה אחר האירוסין נסקלת, ודיני נפשות בעשרים ושלשה, ורבי מאיר סבירא ליה שעתה יזונו שלשה. ואם נסקלת לדון דיני נפשות נוסיף עד עשרים ושלשה, וחכמים סבירא להו אינו ראוי לעשות כן שלא להוציא לעז על הבית דין של שלשה שאינם ממחים אז שהם פסולים.

על ידי עדים, גובה מנכסים בני חורין, דכיון דלא כתב לו שיטר ליה קלא, ולכן לא גבי מנכסים משעבדים. **הוציא עליו ערב יחד שהוא חיב לו גובה מנכסים בני חורין. ערב היוצא לאחר חתום** הנעדים בשטרות שאחר חתימת הנעדים חתם אני פלוני בן פלוני ערב. **גובה** מן הערב **מנכסים בני חורין.** דכיון דהנעדים לא חתמו על הערבות הני ליה דמלוה על פה. **מעשה בא לפני רבי ישמעאל.** שתחתימת הנעדים היתה לפני תחימת הערב, **ואמר** שהוא **גובה** מן הערב, **רק מנכסים בני חורין, אמר לו בן נגס, אינו גובה לא מנכסים משעבדים ולא מנכסים בני חורין. אמר לו, למה** אינו גובה **אמר לו בן נגס, הרי החולוק את אחד בשוק שמתחזיק אף בעל חובו בשוק כמו שמתחזק, ומצאו חברו ואמר לו למלוה, פטור** הערב. **שלא על מנת שיחיכים, ישמוך בדיני ממונות. שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, שהן כמעין הנובע.** שדיני ממונות שמקיר הם. **והרוצה שיעשיר בדיני ממונות, ישמש את שמעון בן נגס.**

פרק א

מסכת סנהדרין הוא על דיני המשפטים, שהבית דין הגדול שבירושלים היו נקראים סנהדרין והיו בהן שבעים ואחד חכמים, וכל דבר הקשה בכל ערי ישראל שבסנהדרי קטנה שהיו בה עשרים ושלשה חכמים. היו מביאין לסנהדרי גדולה, והם מוסקין הדין. **א) דיני ממונות** הוזקאות, **שבאו** עדים ואומרים בקניני הודה לו שהוא חיב לו מנה, והלאותן **בשלשה, ואפילו** אינן מומחין, כדי שלא תגעל דלת בפני לוין, שאם יכפר הלוה ויצטרך מומחין ולא יימצא. נמצא אתה נועל דלת בפני לוין, **גזלות** כופר בפקדון **וחבלות** החובל בחברו שמשלם חמשה דברים, כל אלו דינן **בשלשה** מומחין, דכתיב (שמות כב, ח) "עד האלהים יבא", והיינו מומחין, ומדכתיב שלשה פעמים אלהים בפרשה שומרין יקלסין דברי שלשה מומחין. **נזק** אדם אי שור המועד שהזיקו **וחצי נזק** שמשלם שור תם שהזיק, וכן **תשלומי כפל** שמשלם גנב **ותשלומי ארבעה וחמשה** שמשלם הגוזל שור או שה וטבחו או מכרו, דיני כל אלו **בשלשה** מומחין. **האונס** נערה בתולה שמשלם קנס חמשים כסף, **והמפתה** לא רצה אביה שישאנה, **והמוציא** שם **רע** על בת ישראל. **בשלשה** שהם דיני ממונות שקיצור לשלם מאה כסף, **דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוציא** שם **רע, בעשרים ושלשה, מפני שיש בו דיני נפשות,** אם אמת היה וזנתה אחר האירוסין נסקלת, ודיני נפשות בעשרים ושלשה, ורבי מאיר סבירא ליה שעתה יזונו שלשה. ואם נסקלת לדון דיני נפשות נוסיף עד עשרים ושלשה, וחכמים סבירא להו אינו ראוי לעשות כן שלא להוציא לעז על הבית דין של שלשה שאינם ממחים אז שהם פסולים.

ב מכות. משום רבי שמעון בן גמליאל אומרו עבור החדש, בשלשה. עבור השנה, בשלשה, דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאין ונותנין, ונומרין בשבעה. ואם נמרו בשלשה, מעברת. ג סמיכת זקנים ונערפת עגלה, בשלשה, דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר, בחמשה. החליצה והמאונין, בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין, בשלשה. והקדשות, בשלשה. הקרעין המטלטלין, בשלשה. רבי יהודה אומר, אחד מהן כהן. והקדרקעות, שתעשה ובלעדיהן אינן יורשין, אחד מהם כהן. ודיני נפשות, בעשרים ושלשה. בעשרים ושלשה. הרובע ובמסיבת. ד הנסקל, בעשרים ושלשה. שנאמר אל אשה. בעשרים ושלשה. שנאמר (ויקרא כ, טז) "והרגת את האשה ואת הבהמה". מה הבהמה אף בעשרים ושלשה אף בהמה בעשרים ושלשה. **ואם שור **יומת** (שם טו) **ואת הבהמה תתרגו** בהבהמה הנבדלת איידי דכתיב דאתקשיא נמי לדין האיש. **שור המסקל,** שנגח שור בעשרים ושלשה, **שנאמר** (שמות כא, כט) **"השור יסקל וגם בעליו יומת", כמיתת בעלים כך מיתת השור,** מה האדם שהרי הוא סקילה צריך עשרים ושלשה אף שור המסקל בעשרים ושלשה, **והזאב**

ומעשר שני שאם בא לפדותן תלקעלות דמיהן לירושלים, **שאין דמיו ידועין,** כגון שהקריבו קצת שאין לו שער קרבון, צריך לפדותו **בשלשה** שמאין, דמיהן מומנה הוא, ואם דמיו ידועים **דמי בחדר. והקדשות** הבא לפדותן, צריך לשומן **בשלשה** שמאין. **הנערים המטלטלין, בשלשה.** אם אמר אדם לבנו ערך פלוני עליך ואין לו מעות ונותן מטלטלין צריך שלשה לשום המטלטלין. **רבי יהודה אומר, אחד מהן** צריך שיהא כהן דכתיב (ויקרא כז, יב) "בערכך הכהן". **והקדרקעות** אם בא לתן קרקעו, שאין לו מטלטלין, צריך **תשעה** ישראל **וכהן** אחד לשום הקרקע, דעשרה כהני כתובים בפרשת הקדשות, ג' בערכין ג' בבהמה וד' בקרקעות, **ואדם** אם אמר דמי פלוני עלי **כיצד בהן** בדומה לקרקעות שצריך עשרה לשומו ואחד מהם הכהן, כמה הוא שוה הא היה עבד נמכר בשוק, ועבדים הוקשו לקרקעות. **ד) דיני נפשות בעשרים ושלשה** דקילדיף במשנה ה. **הרובע** שור שבא על האשה **והנרבע** בהמה הנבדלת לאיש, **בעשרים ושלשה, שנאמר** (ויקרא כ, טז) **"והרגת את האשה ואת הבהמה"** מהיו רובע, וקלקין מה אשה בעשרים ושלשה אף בהמה בעשרים ושלשה. **ואם** שור **יומת** (שם טו) **"ואת הבהמה תתרגו"** בבהמה הנבדלת איידי קרא דאתקשיא נמי לדין האיש. **שור הנסקל,** שנגח שור בעשרים ושלשה, **שנאמר** (שמות כא, כט) **"השור יסקל וגם בעליו יומת", כמיתת בעלים כך מיתת השור,** מה האדם שהרי הוא סקילה צריך עשרים ושלשה אף שור הנסקל בעשרים ושלשה, **והזאב**

והאריי, הדב והנמר והברדלס והנחש שהמיתו אדם ובהמה בעשרים ושלשה, צריך לדונם **בעשרים ושלשה** כשור הנסקל. **רבי אליעזר אומר כל הקודם להורגן** שלא בבית דין **זכה שמסקלן** מזיק מן השולם. **רבי עקיבא אומר** כלן כל הקדם להרגו זכה. **הלמדנא** קמא גם נחש מיתתו בעשרים ושלשה. **ה) אין דנין לא את השבט** שעבדו עבודה זרה **ונכרת** מן **השקר, ולא את נביא שלא על פי בית דין של שבעים ואחד, שהיה** בירושלים, דכתיב (דברים יז, ח) "והוצאת את האיש ההוא או את האשה הנא וגו' אל שערך", ולא את השבט, **ונביא** השקר ילפינן דבר מוזקן ממרא, דכתיב גבי נביא (שם יח, ט) "אשר יבדה דבר", ובזקן ממרא כתיב (שם יז, ח) "כי יפלא ממך דבר", מה זקן ממרא בבית דין הגדול, דכתיב (שם) "וקמת ועלית", אף נביא השקר בשבעים ואחד, וכתן גדול דכתיב (שמות יח, כב) "הדבר הגדל יביאו אליך", והיינו דבריו של גדול יביאו אליך, ומשה במקום שבעים ואחד. **ואין מוציאין למלחמת הרשות** כל מלחמת שעשה ישראל חוץ ממלחמת בן יהודיע שבארץ ישראל ומלחמת עמלק שהן מלחמת מצוה) קרוין מלחמת הרשות, **אין יוצאין אלא על פי בית דין של שבעים ואחד,** דכתיב בדוד (דברי הימים-א כז, לד) "ואחיתפל יועץ בן בניהו", **ואחיתופל זה יועץ בנינו** בן יהודיע שהיה בן סנהדרין, **שהיה** מוסלא מסקלן. **אין מוסיפין על העיר** ירושלים שהיה בה קדשה יתרה מקדשאה ארץ ישראל שאוכלין בה מעשר שני וקדשים קלים, **ועל העזרות** שקדשתן למעלה מקדשאה ירושלים שאוכלין בה קדשי קדשים, **אין מוסיפין אלא על בית דין של שבעים ואחד,** דכתיב (שמות כה, ח) "ככל אשר אני מראה אותך וגו' וכן תעשו" לדורות, מה משכן קדוש על פי משה אף לדורות תעשו

ב מכות, בשלשה. משום רבי ישמעאל אמרו, בעשרים ושלשה. עבור החדש, בשלשה. עבור השנה, בשלשה, דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאין ונותנין, ונומרין בשבעה. ואם נמרו בשלשה, מעברת. ג סמיכת זקנים ונערפת עגלה, בשלשה, דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר, בחמשה. החליצה והמאונין, בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין, בשלשה. הקדשות, בשלשה. הקרעין המטלטלין, בשלשה. רבי יהודה אומר, אחד מהן כהן. והקדרקעות, שתעשה ובלעדיהן אינן יורשין, אחד מהם כהן. ודיני נפשות, בעשרים ושלשה. בעשרים ושלשה, שנאמר (ויקרא כ) "והרגת את האשה ואת הבהמה, ואומר (שם) **"ואת הבהמה תהרגו. שור הנסקל, בעשרים ושלשה, שנאמר** (שמות כא) **השור יסקל בעליו יומת, כמיתת בעלים כך מיתת השור,** מה האדם שהרי הוא סקילה צריך עשרים ושלשה אף שור הנסקל בעשרים ושלשה, **והזאב**

ומעשר שני שאם בא לפדותן תלקעלות דמיהן לירושלים, **שאין דמיו ידועין,** כגון שהקריבו קצת שאין לו שער קרבון, צריך לפדותו **בשלשה** שמאין, דמיהן מומנה הוא, ואם דמיו ידועים **דמי בחדר. והקדשות** הבא לפדותן, צריך לשומן **בשלשה** שמאין. **הנערים המטלטלין, בשלשה.** אם אמר אדם לבנו ערך פלוני עליך ואין לו מעות ונותן מטלטלין צריך שלשה לשום המטלטלין. **רבי יהודה אומר, אחד מהן** צריך שיהא כהן דכתיב (ויקרא כז, יב) "בערכך הכהן". **והקדרקעות** אם בא לתן קרקעו, שאין לו מטלטלין, צריך **תשעה** ישראל **וכהן** אחד לשום הקרקע, דעשרה כהני כתובים בפרשת הקדשות, ג' בערכין ג' בבהמה וד' בקרקעות, **ואדם** אם אמר דמי פלוני עלי **כיצד בהן** בדומה לקרקעות שצריך עשרה לשומו ואחד מהם הכהן, כמה הוא שוה הא היה עבד נמכר בשוק, ועבדים הוקשו לקרקעות. **ד) דיני נפשות בעשרים ושלשה** דקילדיף במשנה ה. **הרובע** שור שבא על האשה **והנרבע** בהמה הנבדלת לאיש, **בעשרים ושלשה, שנאמר** (ויקרא כ, טז) **"והרגת את האשה ואת הבהמה"** מהיו רובע, וקלקין מה אשה בעשרים ושלשה אף בהמה בעשרים ושלשה. **ואם** שור **יומת** (שם טו) **"ואת הבהמה תהרגו"** בבהמה הנבדלת איידי קרא דאתקשיא נמי לדין האיש. **שור המסקל,** שנגח שור בעשרים ושלשה, **שנאמר** (שמות כא, כט) **"השור יסקל וגם בעליו יומת", כמיתת בעלים כך מיתת השור,** מה האדם שהרי הוא סקילה צריך עשרים ושלשה אף שור המסקל בעשרים ושלשה, **והזאב**